

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

કૃષ્ણ ગોપાલ ચાવલા અને અન્યો

વિરુદ્ધ

યુ. પી. અને અન્યની સ્થિતિ

૧૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૧

[ડી. પી. મહાપાત્રા અને શિવરાજ વી. પાટીલ, ન્યાયમૂર્તિ]

સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮:ઓર્ડર **Xxi** નિયમો ૧૦ અને ૧૧ (૨) (**D**).

અમલ-હુકમની જાળવણી માટેની અરજી-અપીલ અદાલતમાં હુકમની વિલિનીકરણ-નવી અરજી-બીજી અપીલમાં ચુકાદાની જરૂરિયાત-હુકમ ધારકએ અમલની અરજી દાખલ કરી-જોકે, અપીલ પર સુપ્રીમ કોર્ટે અમલની કાર્યવાહી પર સ્ટે મૂક્યો-હુકમનામું ધારક દ્વારા અમલની કાર્યવાહીમાં કોઈ ફેરફાર અથવા ફેરફાર કર્યા વિના આખરે અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી-હુકમનામું ધારક દ્વારા અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખવામાં આવી-પરંતુ ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું કે અમલની અરજી જાળવી ન શકાય કારણ કે હુકમનામું સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ભળી ગયું હતું અને અમલ માટે નવી અરજીને ફગાવી દેવી પડી હતી-ચુકાદાની સત્યતા: બાકી રહેલા અમલના કેસમાં, જો જરૂરી હોય તો, અપીલ રદ થયા પછી

આર. ૧૧ (૨) (ડી) હેઠળ સુધારો કરી શકાય છે—અપીલ અદાલત દ્વારા હુકમનામું પસાર થયા પછી અમલ માટે નવેસરથી અરજી દાખલ કરવાની જરૂર નથી, તેથી જ્યારે હુકમનામું ન તો સુધારવામાં આવે કે ન તો તેમાં ફેરફાર કરવામાં આવે—બાકી અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખી શકાય છે—તેથી, હાઈકોર્ટના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે.

અપીલકર્તાઓએ પ્રતિવાદીઓને દાવાની મિલકતમાંથી બહાર કાઢવા માટે દાવો કર્યો હતો. હાઈકોર્ટ દ્વારા બીજી અપીલમાં આ દાવાનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, અપીલકર્તાઓએ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ના આદેશ XXI નિયમ ૧૦ હેઠળ ફાંસીની અરજી દાખલ કરી હતી. દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓએ આ અદાલત સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી અને આ અદાલતે અમલની અદાલતમાં બાકી ફાંસીની કાર્યવાહી પર રોક લગાવી દીધી હતી. આખરે, આ અદાલત દ્વારા હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં કોઈ ફેરફાર અથવા ફેરફાર કર્યા વિના અપીલને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાઓએ આ અદાલત દ્વારા અપીલ રદ કર્યા પછી, ફાંસીની કાર્યવાહી ચાલુ રાખી હતી. પ્રતિવાદીઓએ મુકદ્દમાની મિલકતની માલિકી અંગેના વાંધા સહિત અમલીકરણ અદાલત સમક્ષ વિવિધ વાંધાઓ દાખલ કર્યા હતા. કાર્યકારી અદાલતે અરજીને અમલમાં મૂકવાની મંજૂરી આપી હતી. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી નાગરિક પુનરીક્ષણ અરજીને ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ, પ્રતિવાદીઓએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેને આ આધાર પર મંજૂરી આપવામાં આવી હતી કે હાઈકોર્ટ દ્વારા બીજી અપીલમાં પસાર કરાયેલ હુકમનામું, આ

કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ભળી ગયું હોવાથી તે અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ ન હતું અને અપીલકર્તાઓએ અમલ માટે નવી અરજી દાખલ કરવી જરૂરી હતી. આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું: ૧.૧. આ અદાલત દ્વારા અપીલનો નિકાલ થયા પછી, અમલ સાથે આગળ વધવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા માટે કોઈ અવરોધ અથવા અવરોધ નહોતો. ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપતા ભૂલ કરી હતી કે આ અદાલત દ્વારા અપીલને રદ કર્યા પછી નવી ફાંસીની અરજી દાખલ કરવી જોઈએ કારણ કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું આ અદાલતના હુકમનામા સાથે ભળી ગયું હતું અને અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી ફાંસીની અરજી જે બાકી હતી તે જાળવવા યોગ્ય ન હતી.

[૬૯-એ; ઈ]

૧.૨. આ અદાલતે, અપીલમાં, કોઈપણ ફેરફાર અથવા ફેરફાર વિના માત્ર ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની પુષ્ટિ કરી હતી. અન્યથા પણ, બાકી રહેલા અમલના કેસમાં, આ અદાલત દ્વારા અપીલને રદ કર્યા પછી, જો જરૂરી હોય તો, સુધારો માંગી શકાય છે. સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ના આદેશ XXI નિયમ ૧૧ (૨) (ડી) હેઠળ, અમલની અરજીમાં હુકમનામુંમાંથી કોઈ અપીલ પસંદ કરવામાં આવી છે કે કેમ તે અંગેનો ઉદ્દેશ કરવાનો છે. જો હુકમનામાથી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું હોય અને અપીલનો નિકાલ થયા પછી, જો જરૂર હોય તો સુધારાની માંગ કરતી અરજી દાખલ કરીને જરૂરી માહિતી આપી શકાય છે. તે

કહેવું એક બાબત છે કે અગાઉ પસાર કરાયેલ હુકમનામું અપીલ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ભળી જાય છે, તેમ છતાં તે કહેવું એક અલગ બાબત છે કે અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી ફાંસીની અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી અને અપીલ અદાલત દ્વારા હુકમનામું પસાર થયા પછી અમલ માટે નવી અરજી દાખલ કરવાની જરૂર છે, ખાસ કરીને વર્તમાન કેસમાં, જ્યારે આ અદાલતે અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી ફાંસીની કાર્યવાહી પર રોક લગાવી હતી.તે સ્પષ્ટ હતું કે આ અદાલત દ્વારા કોઈ ફેરફાર કર્યા વિના આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની પુષ્ટિ કરતી અપીલને રદ કર્યા પછી અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખી શકાય છે.

[૬૯-એફ-એચ; ૭૦-એ]

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૧ની સિવિલ અપીલ નંબર ૭૧૦૪.

અલ્-હાબાદ હાઈકોર્ટના ૧૯૯૭ ના નંબર ૩૪૩૮૩ના તારીખ ૧૭.૧૧.૯૮ ચુકાદા અને આદેશ થી.

અપીલકર્તાઓ માટે ગોપાલ સુબ્રમણ્યમ, સી. મુકંદ, બિજોય કુમાર જૈન, એ. કે. જૈન, રાકેશ જૈન અને દીપક જૈન.

પ્રતિવાદીઓ માટે એસ. માર્કંડેય, સુશ્રી ચિત્રા માર્કંડેય અને સુશ્રી ફિરોઝા બાનો.

કોર્ટનો ચુકાદો શિવરાજ વી. પાટીલ, જે. દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

રજા આપવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાઓ આ અદાલત સમક્ષ છે, જે સિવિલ મિસ્કમાં અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ૧૭.૧૧.૧૯૯૮ તારીખના આદેશથી વ્યથિત છે. લેખિત અરજી નંબર ૩૪૩૮૩/૯૭. ટૂંકમાં, આ અપીલનો નિકાલ કરવા માટે સંબંધિત અને જરૂરી તથ્યો નીચે મુજબ છે:

વિવાદિત મિલકત જમીન સાથે પરિસર નંબર ૭/૮૬ છે, જે બ્લોક-૭, તિલક નગર, કાનપુરમાં સ્થિત નજુલ પ્લોટ નંબર ૧૨નો ભાગ છે: આ મિલકત ડિસેમ્બર, ૧૯૦૪માં રાજ્યના સચિવ દ્વારા ખાન બહાદુર હાફિઝ મોહમ્મદની તરફેણમાં મહત્તમ ૯૦ વર્ષના સમયગાળા માટે ભાડે આપવામાં આવી હતી. હલીમ લીઝ તેની શરૂઆતની તારીખથી ૩૦ વર્ષ પછી ભાડામાં ૫૦ ટકાના વધારા સાથે નવીકરણ કરવાની હતી; લીઝ પર જમીન પર મકાન બાંધવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવી હતી; તે મુજબ ભાડાપટ્ટે લીઝ પરની જમીન પર રહેઠાણનું નિર્માણ કર્યું હતું, તેણે બાંધેલ જગ્યા યુ. પી. રાજ્યને ભાડે આપી હતી. ૩.૫.૧૯૩૭ પર.તે સમય સુધીમાં ભાડૂતએ મૂળ ભાડૂતના પુત્ર હાજી મોહમ્મદ સાદિકની તરફેણમાં ૪.૧૨.૧૯૬૪ સુધી ૩૦ વર્ષના વધુ સમયગાળા માટે ૨.૩.૧૯૩૫ પર લીઝનું નવીકરણ કરી લીધું હતું. ત્યારબાદ, મૂળ ભાડૂતના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ પાકિસ્તાન સ્થળાંતર કરી ગયા. પરિણામે, ઉપરોક્ત મિલકતને ૩.૧૦.૧૯૫૨ ની સૂચના દ્વારા ખાલી કરાયેલી મિલકત જાહેર કરવામાં આવી હતી. બાદમાં, તેને મેનેજર, ઇવેક્યુઈ પ્રોપર્ટીના કસ્ટોડિયન દ્વારા હરાજમાં મૂકવામાં આવી હતી. જ્ઞાનચંદ અને અન્યોએ આ મિલકત એટલે કે જમીન અને મકાન હરાજ વેચાણ દ્વારા ખરીદ્યા હતા. તેમણે બદલામાં તે કૃષ્ણ ગોપાલ

ચાવલા અને અન્ય (અહીં અપીલકર્તાઓ) ને ૧૯૫૯માં નોંધાયેલા વેચાણ દસ્તાવેજો દ્વારા વેચી દીધી હતી.

કૃષ્ણ ગોપાઈ ચાવલા અને અન્યોએ પોતાને મિલકતના મકાનમાલિક હોવાનો દાવો કરીને, કાનપુરના મુન્સિફ સિટીની અદાલતમાં યુ. પી. રાજ્ય સામે ભાડા, બહાર કાઢવા અને ઉપયોગ અને કબજા માટેના નુકસાન માટે મૂળ દીવાની દાવો નંબર ૧૭૧૪/૧૯૬૩ દાખલ કર્યો હતો. આ દાવો પાછળથી કાનપુરના Nth એડિશનલ સિવિલ જજને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો, જેમણે ૧૯.૪.૧૯૬૫ પર આ દાવો ફગાવી દીધો હતો. અપીલકર્તાઓએ કાનપુરના જિલ્લા ન્યાયાધીશ સમક્ષ ફર્સ્ટ સિવિલ અપીલ નંબર ૩૦૫/૧૯૬૫ પસંદ કરી હતી, જેને ૨૧.૩.૧૯૬૯ પર પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તેનાથી નારાજ થઈને, અરજદારોએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ બીજી અપીલ નંબર ૨૫૬૫/૧૯૬૯ દાખલ કરી હતી. બીજી અપીલની પેન્ડન્સી દરમિયાન, યુ. પી. જળ નિગમને યુ. પી. રાજ્યના સ્થાને બદલવામાં આવ્યો હતો કારણ કે વિવાદિત મિલકત રાજ્ય વતી ભાડૂત તરીકે જલ નિગમના કબજામાં હતી. હાઈકોર્ટે અપીલને મંજૂરી આપી હતી. ભાડાની બાકી નીકળતી રકમ, મુક્તિ તેમજ ઉપયોગ અને વ્યવસાય માટેના નુકસાન માટે ૨૦.૯.૧૯૭૯ પર અપીલકર્તાઓના દાવાનો આદેશ આપ્યો. ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આ હુકમના આધારે, અપીલકર્તાઓએ યુ. પી. જલ નિગમ વિરુદ્ધ હુકમના અમલ માટે કાનપુરના મુન્સિફ સિટીની અદાલતમાં એક્ઝિક્યુશન કેસ નંબર ૧૭૯/૧૯૮૦ દાખલ કર્યો હતો.

પ્રતિવાદીઓએ સિવિલ અપીલ નંબર ૧૩૬૫/૧૯૮૦ માં આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો, જે બીજી અપીલમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામાથી વ્યથિત છે. આ અદાલતે

અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમના અમલ પર સ્ટે મૂક્યો હતો અને ૧.૩.૧૯૯૪ પરની અપીલને ફગાવી દીધી હતી, જેમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને હુકમની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી. જો કે, પક્ષકારોની સંમતિ સાથે, યુ. પી. જલ નિગમને સામાન્ય શરતો પર બાંહેધરી દાખલ કરવા અંગેના ચુકાદાની તારીખથી એક વર્ષ માટે વિવાદિત પરિસરના કબજામાં રહેવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. યુ. પી. જલ નિગમે ૨૮.૩.૧૯૯૪ પર આ અદાલત સમક્ષ બાંહેધરી દાખલ કરી હતી.

અપીલકર્તાઓ, આ અદાલત દ્વારા અપીલ રદ થયા પછી, મુન્સિફ શહેરની અદાલતમાં અરજી દાખલ કરી હતી. કાનપુર (હવે સિવિલ જજ, જુનિયર ડિવિઝન, કાનપુર નગર) હુકમનામું અમલમાં મૂકવા માટે આગળ વધશે. યુ. પી. જલ નિગમ અને યુ. પી. રાજ્યએ ફાંસીનો વિરોધ કરતી કલમ ૪૭, ૩૭, ૩૮, ૩૯ અને ૧૫૧ સી. પી. સી. હેઠળ અલગ પરંતુ સમાન વાંધાઓ દાખલ કર્યા હતા. વાંધાઓ એ હતા કે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અંતિમ ચુકાદામાં ભળી ગયું હતું; તેથી આ કોર્ટનો ફક્ત ૧.૩.૧૯૯૪ તારીખનો હુકમનામું અમલમાં મૂકી શકાય છે અને હાઈકોર્ટનો નહીં; સિવિલ જજ, જુનિયર ડિવિઝન, કાનપુર નગરની અદાલતને હુકમનામું અમલમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી; સિવિલ 'એફ જજ, જુનિયર ડિવિઝન, કાનપુર નગરની અદાલત પ્રથમ વખતની અદાલત નથી. વધુમાં, એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે મૂળ ભાડૂત, ખાન બહાદુર હાફિઝ મોહમ્મદ હલીમ, વિવાદિત મિલકતનો ભાડૂત હતો; તેના કાનૂની પ્રતિનિધિઓ પાસે માત્ર લીઝહોલ્ડના અધિકારો હતા; તેથી હરાજીમાં જ્ઞાન ચંદ અને અન્ય લોકો દ્વારા માત્ર લીઝહોલ્ડના અધિકારો ખરીદવામાં આવ્યા હતા; કારણ કે મૂળ ભાડૂત વિવાદિત મિલકતનો માલિક ન હતો, તેથી તે ખાલી કરાવનાર મિલકત બની શકી ન હતી; ૯૦ વર્ષનો મહત્તમ લીઝ સમયગાળો

૪.૧૨.૧૯૯૪ પર સમાપ્ત થયો હતો અને તેથી હુકમનામા-ધારકોને મિલકતમાં કોઈ રસ નહોતો અને તેઓ વિવાદિત મિલકતનો મકાનમાલિક બનવાનું બંધ કરી દીધું છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ૨૮.૩.૧૯૯૪ પર આ અદાલતને આપવામાં આવેલી બાંહેધરી મુજબ, યુ. પી. જલ નિગમે વિવાદિત પરિસરનો કબજો યુ. પી. રાજ્યને સોંપી દીધો હતો, જે મિલકતની મુદત પૂરી થયા પછી તેના વાસ્તવિક માલિક હતા. લીઝ સમયગાળો; આમ આ અદાલતનો હુકમનામું બાંહેધરીની દ્રષ્ટિએ સંતુષ્ટ હતો.

કાર્યકારી અદાલતે (સિવિલ જજ, જુનિયર ડિવિઝન, કાનપુરની અદાલત) સુનાવણી પછી, ૫.૯.૯૫ ના વિગતવાર આદેશ દ્વારા, યુ. પી. જલ નિગમ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ વાંધાઓને નકારી કાઢ્યા હતા.યુ. પી. રાજ્ય અને કબજાની ડિલિવરી માટે નિર્દેશ આપ્યો. યુ. પી. જલ નિગમ તેમજ યુ. પી. રાજ્યએ, અમલ કરતી અદાલતના ઉપરોક્ત આદેશથી વ્યથિત થઈને, કાનપુરના ચોથા વધારાના જિલ્લા ન્યાયાધીશની અદાલતમાં નાગરિક પુનરીક્ષણ અરજીઓ દાખલ કરી હતી. પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને પુનરાવર્તન અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા વધારાના વાંધાઓ સહિત તમામ વાંધાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, વિદ્વાન જિલ્લા ન્યાયાધીશે તેમને ૧૨.૮.૧૯૯૭ ના સુવિચારિત આદેશ દ્વારા બરતરફ કર્યા હતા.

તે પછી યુ. પી. રાજ્યએ સિવિલ વિવિધ ફાઈલ કરી.૫.૯.૧૯૯૫ તારીખના અદાલતના અમલના આદેશો અને એડિશનલના આદેશને રદ કરવા માટે લેખિત અરજી નંબર ૩૪૩૮૩/૯૭. જિલ્લા અદાલતે તારીખ ૧૨.૮.૧૯૯૭ ને પુનરાવર્તનમાં પસાર કરી.આ રિટ પિટિશનને હાઈકોર્ટ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને વિવાદિત આદેશોને રદ કરવામાં

આવ્યા હતા.ઉચ્ચ અદાલતે રિટ પિટિશન (૧) બીજી અપીલમાં ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામા સામે પસંદ કરાયેલી અપીલમાં આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ભળી જાય તો પણ તે અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ છે કે કેમ; (૨) શું સિવિલ જજ (સિનિયર ડિવિઝન) કાનપુર નગર, અમલ અરજીને ધ્યાનમાં લેવા માટે સક્ષમ છે કે કેમ અને (૩) શું હુકમનામું ધારક બંધ થઈ ગયું છે કે કેમ; સમય જતાં લીઝ સમાપ્ત થવાને કારણે હુકમનામામાં કોઈ રસ ધરાવવા માટે.પ્રથમ પ્રશ્નનો જવાબ નકારાત્મક આપવામાં આવ્યો હતો. બીજા પ્રશ્નનો જવાબ હકારાત્મક રીતે આપવામાં આવ્યો હતો અને આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમના અમલની માંગ કરતી હુકમનામું ધારક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવે તો ત્રીજા પ્રશ્નનો નિર્ણય નવી અમલ અરજીમાં લેવા માટે ખુલ્લો મૂકવામાં આવ્યો હતો. તેથી, આ અપીલ કરવામા આવી છે.

અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ગોપાલ સુબ્રમણ્યમે દલીલ કરી હતી કે આ એક એવો કેસ છે, જે દર્શાવે છે કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા આ અદાલતમાં બાંહેધરી આપવામાં આવી હોવા છતાં અપીલકર્તાઓ ૧૯૭૮માં મેળવેલા હુકમને અમલમાં મૂકવા માટે કેવી રીતે સક્ષમ નથી; પ્રતિવાદીઓએ મૂળ દાવામાં અથવા આગળની અપીલમાં ક્યારેય હકનો પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો ન હતો અને, જેમ જણાવ્યું હતું તેમ, તે અમલની કાર્યવાહીમાં અથવા ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ રિટ અરજીમાં ઉઠાવવા માટે ખુલ્લો ન હતો; સ્વીકાર્યું છે કે હુકમનામું અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં જમીનમાલિકો તરીકે પ્રતિવાદીઓ સામે તેમની હકાલપટ્ટી, ભાડાની બાકી રકમની ચુકવણી અને વળતર માટે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. પરિસરનો ઉપયોગ અને કબજો; અદાલતનો અમલ હુકમની બહાર ન જઈ શકે; તેથી પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વાંધાઓને નકારી કાઢવામાં આવ્યા હતા અને અમલ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં

આવેલા આદેશની જિલ્લા અદાલત સમક્ષના પુનરાવર્તનમાં પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી; ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ દ્વારા અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી અમલની અરજી જાળવવા યોગ્ય ન હતી કારણ કે જ્યારે અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી ત્યારે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ આ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમમાં ભળી ગયો હતો અને અપીલકર્તાઓએ મર્યાદાના કાયદાને આધિન અમલ માટે નવી અરજી દાખલ કરવી પડી હતી; ઉચ્ચ અદાલત એમ કહીને પણ યોગ્ય ન હતી કે માલિકીના પ્રશ્નનો નવેસરથી નિર્ણય કરી શકાય. નવી ફાંસીની અરજીની ઘટના ઉપર જણાવ્યા મુજબ દાખલ કરવામાં આવી છે.

બીજી તરફ, પ્રતિવાદીઓ તરફથી પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ. માર્કેન્ડાયાએ હાઈકોર્ટના વિવાદિત આદેશને ટેકો આપતા રજૂઆતો કરી હતી.

અમે પક્ષકારો માટે વિદ્વાન સલાહકાર દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે. આ એક બીજો કેસ છે, જે સામાન્ય લાગણીની પુષ્ટિ કરે છે કે વાસ્તવિક મુશ્કેલી હુકમનામું મેળવ્યા પછી શરૂ થાય છે અને જ્યારે તેને અમલમાં મૂકવામાં આવે છે. આ કેસમાં દાવો ૧૯૬૩માં દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને ૧૯૭૯માં અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું હતું. ફાંસીની અરજી ૧૯૮૦માં દાખલ કરવામાં આવી હતી. ફાંસીની અરજી દાખલ કર્યાના લગભગ ૨૧ વર્ષ વીતી ગયા છે. તેમ છતાં અપીલકર્તાઓ હુકમનામાનો લાભ મેળવી શકતા નથી. એ સાચું છે કે જમીનદારો તરીકે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ભાડાની બાકી રકમ અને મિલકતના ઉપયોગ અને કબજા માટે ગુકસાનીનો દાવો કરવા ઉપરાંત વિવાદિત મિલકતમાંથી પ્રતિવાદીઓને બહાર

કાઢવાની માંગ કરવામાં આવી હતી. બીજી અપીલમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા દાવો નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, ફ્રાંસીની અરજી નંબર ૧૭૯/૮૦ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ દરમિયાન પ્રતિવાદીઓએ અપીલ દાખલ કરીને આ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો હતો અને અપીલમાં અમલની અદાલતમાં બાકી ફ્રાંસીની કાર્યવાહી પર રોક લગાવતા આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આખરે, આ અદાલત દ્વારા ૧.૩.૧૯૯૪ પર અપીલને નીચેની શરતોમાં ફગાવી દેવામાં આવી હતી:—

"નીચેની અદાલતો સાચી છે. કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. અરજી ફગાવી દેવામાં આવે છે. જો કે, બંને વિદ્વાન વકીલો દ્વારા સંમત થયા મુજબ આજેથી એક વર્ષનો સમય અપીલકર્તાને ખાલી કબજો સોંપવા માટે આપવામાં આવે છે. આ આજથી ચાર અઠવાડિયાની અંદર સામાન્ય બાંહેધરી દાખલ કરવાને આધિન રહેશે.

આ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપરોક્ત ચુકાદા અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવેલા ઔપચારિક આદેશને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત ચુકાદામાં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છે. તેના વાંચન પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં કોઈ પણ રીતે ફેરફાર કર્યા વિના અપીલને ફગાવી દેવામાં આવી હતી. પક્ષકારોની સંમતિથી, પ્રતિવાદીઓને તારીખ ૧.૩.૧૯૯૫ સુધીમાં જગ્યા ખાલી કરવાનો સમય આપવામાં આવ્યો હતો. આ શરતે કે પ્રતિવાદીઓ એ સોગંદનામું રજૂ કરવું પડશે કે તેઓ દાવોવાળી જગ્યામાં અન્ય કોઈ વ્યક્તિને દાખલ કરશે નહીં અને તારીખ ૧.૩.૧૯૯૫ ના અથવા તે પહેલાં અરજદારને જગ્યાનો ખાલી અને શાંતિપૂર્ણ કબજો સુપરત કરશે, વગેરે. આગળ પેરા ૨ માં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે પ્રતિવાદીઓ બાંહેધરીનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ

જાય તો, ખાલી કરાવવા માટેનો હુકમનામું તાત્કાલિક અમલપાત્ર બનશે. જોકે પ્રતિવાદીઓએ ૨૮.૩.૧૯૯૪ પર બાંહેધરી દાખલ કરી હતી પરંતુ ઉપરોક્ત શરતો સાથે સુસંગત નથી. એવું લાગે છે કે વચન આપતા સમયે પ્રતિવાદીઓ પાસે હુકમના અમલને હરાવવા અથવા નિરાશ કરવાની ચોક્કસ યોજના હતી.તે જ દર્શાવવા માટેના ઉપક્રમનો સંબંધિત ભાગ નીચે કાઢવામાં આવ્યો છે:—

(એ) યુ. પી. જલ નિગમ વિવાદિત પરિસરનો ખાલી અને શાંતિપૂર્ણ કબજો પ્રતિવાદીઓ અથવા તેમના ખરીદદારો અથવા યુ. પી. ની રાજ્ય સરકારને સોંપશે, જો તે જાણવા મળે કે પ્રતિવાદીઓની તરફેણમાં લીઝ પહેલેથી જ નાબૂદ થઈ ગઈ છે.

(બી).....

(સી) યુ. પી. જલ નિગમ વિવાદિત પરિસરમાં અન્ય કોઈને સામેલ કરશે નહીં.

ઉપર કાઢવામાં આવેલ તાળીઓ (એ) માં રેખાંકિત ભાગ સૂચવે છે કે શરૂઆતથી જ ઉત્તરદાતાઓનો ઈરાદો પ્રામાણિક નહોતો.

જ્યારે આ અદાલતનો આદેશ સ્પષ્ટ હતો કે વિવાદિત પરિસર અપીલકર્તાઓને સોંપવાનો હતો અને તે મુજબ બાંહેધરી આપવાની હતી ત્યારે પ્રતિવાદીઓ હુકમના અમલને હરાવવા અથવા નિષ્ફળ બનાવવાના તેમના હેતુને અનુરૂપ વિવિધ શરતોને સમાવતી બાંહેધરી આપવાનું પસંદ કરે છે. ન તો યુ. પી. રાજ્ય કે ન તો યુ. પી. જલ નિગમે ક્યારેય દાવામાં સફળતાપૂર્વક

ઉઠાવ્યું અને ઉપક્રમમાં જે અપીલ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે તેની અપીલ કરી. એવું લાગે છે કે આ અદાલતના ચુકાદાની સમીક્ષાની માંગ કરતી પુનર્વિચાર અરજી પણ નકારી કાઢવામાં આવી હતી. અમારા મતે, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા અન્ડરટેકિંગ માં આપવામાં આવેલ વળાંક આ અદાલતના આદેશને પણ વટાવી ગયો હોય તેવું લાગે છે.

આ અદાલતે ૨૬.૪.૧૯૯૦ પર નીચેનો આદેશ પસાર કર્યો:—

"આ અપીલ ભાડાની બાકી રકમના આધારે અપીલકર્તા સામે પસાર કરાયેલા બહાર કાઢવાના હુકમનામા સામે નિર્દેશિત છે.થોડા સમય માટે અપીલની દલીલ થયા પછી, યુ. પી. જલ નિગમ વતી અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી સુબોધ માર્કંડાએ એવી રજૂઆત કરી હતી કે યુ. પી. જલ નિગમ કાનપુર વિકાસ સત્તામંડળ દ્વારા નિર્દિષ્ટ દરે અથવા વી. આર. દ્વારા નિર્ધારિત કિંમતે મિલકત ખરીદવા માટે તૈયાર છે. પક્ષકારો દ્વારા નિમણૂક કરવામાં આવે છે અને અદાલત દ્વારા તેમાં નિષ્ફળતા મળે છે. પ્રતિવાદીઓ માટે વિદ્વાન સલાહકાર આ પ્રસ્તાવ પર વિચાર કરવા માટે સમય માંગે છે. આ મામલો ૪ મે, ૧૯૯૦ના રોજ રજૂ કરો.

અમે અમારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા રેકૉર્ડ્સમાં અધીક્ષક ઇજનેર, III સર્કલ, L.S.G.E.D, લખનઉના જ્ઞાન ચંદ, એટલે કે, અપીલકર્તાઓના વિકેતા દ્વારા વાજબી રકમ માટે આ જ મિલકત ખરીદવાની રજૂઆત કરતો પત્ર નંબર ૭૫૬૫/M-B ૧-1/૫૭ તારીખ ૨૬.૧૨.૧૯૫૭ જોઈએ છીએ. જો યુ. પી. રાજ્ય મિલકતનું માલિક બન્યું હોત અથવા હોત, તો જ્ઞાન ચંદને મિલકતના માલિક તરીકે ગણાવતા આવા પત્ર લખવાની જરૂર નહોતી અને

તેવી જ રીતે આ અદાલતના ઉપરોક્ત આદેશમાં નોંધાયેલા યુ. પી. જલ નિગમ દ્વારા મિલકત ખરીદવા માટે પ્રસ્તાવ આપવાની જરૂર નહોતી.

ઉપર વર્ણવેલ તથ્યો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને અમલમાં મૂકવા માટે અમલ અદાલતમાં દાખલ કરાયેલી ફાંસીની અરજી નંબર ૧૭૯/૮૦ બાકી હતી. આ અદાલતે સિવિલ અપીલ નંબર ૧૩૬૫/૮૦ ના નિકાલ સુધી ઉપરોક્ત અમલની કાર્યવાહી પર સ્ટે મૂક્યો હતો. અપીલના નિકાલ પછી, અમલ સાથે આગળ વધવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખવા માટે કોઈ અવરોધ અથવા અવરોધ નહોતો. ઉચ્ચ અદાલતે એ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવામાં સ્પષ્ટ ભૂલ કરી હતી કે આ અદાલત દ્વારા અપીલને રદ કર્યા પછી નવી ફાંસીની અરજી દાખલ કરવી જોઈએ કારણ કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમનામું આ અદાલતના હુકમનામા સાથે ભળી ગયું હતું અને અગાઉ દાખલ કરવામાં આવેલી ફાંસીની અરજી જે બાકી હતી, તે જાળવવા યોગ્ય ન હતી. ઉપર પહેલેથી જ નોંધ્યું છે તેમ, આ અદાલતે અપીલમાં કોઈ ફેરફાર અથવા ફેરફાર કર્યા વિના માત્ર ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની પુષ્ટિ કરી હતી. અન્યથા પણ, બાકી રહેલા અમલના કેસમાં, આ અદાલત દ્વારા અપીલ રદ કર્યા પછી જો જરૂરી હોય તો સુધારાની માંગ કરી શકાય છે. આદેશ XXI નિયમ ૧૧ (૨) (ડી) સી. પી. સી. હેઠળ, અમલની અરજીમાં હુકમનામુંમાંથી કોઈ અપીલ પસંદ કરવામાં આવી છે કે કેમ તે અંગેનો ઉલ્લેખ કરવાનો છે. જો હુકમનામાથી અપીલને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું હોય અને અપીલના નિકાલ પછી, જો જરૂર હોય તો અરજી દાખલ કરીને જરૂરી માહિતી આપી શકાય છે. તે કહેવું એક બાબત છે કે અગાઉ પસાર કરાયેલ હુકમનામું અપીલ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામામાં ભળી જાય છે, તેમ છતાં તે કહેવું અલગ બાબત છે કે અગાઉ દાખલ

કરાયેલ અમલની અરજી જાળવવા યોગ્ય નથી અને અપીલ અદાલત દ્વારા હુકમનામું પસાર થયા પછી અમલ માટે નવી અરજી દાખલ કરવાની જરૂર છે, ખાસ કરીને વર્તમાન કેસમાં, જ્યારે આ અદાલતે અગાઉ દાખલ કરેલી અમલની કાર્યવાહી પર રોક લગાવી દીધી હતી, ત્યારે તે સ્પષ્ટ હતું કે આ અદાલત દ્વારા કોઈ ફેરફાર કર્યા વિના આ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમની પુષ્ટિ કરતી અપીલને બરતરફ કર્યા પછી અમલની કાર્યવાહી ચાલુ રાખી શકાય છે.

1. વિદ્વાન એડિશનલ જિલ્લા ન્યાયાધીશે તેમના પુનરીક્ષણ આદેશમાં નોંધ્યું હતું કે વિવાદિત મિલકતને ખાલી કરાવનારી મિલકત તરીકે જાહેર કરવામાં આવી હતી અને તે કેન્દ્ર સરકારમાં નિહિત હતી, જે તમામ બોજોથી મુક્ત હતી; આ મિલકત જાહેર હરાજીમાં વેચવામાં આવી હતી અને ૧૯૫૯ની શરૂઆતમાં જ કસ્ટોડિયન, ખાલી કરાવનારી મિલકત દ્વારા ફ્રી-હોલ્ડ મિલકત તરીકે વેચાણ પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હતું. વિદ્વાન એડિશનલ જિલ્લા ન્યાયાધીશે તેમના આદેશમાં વધુમાં જણાવ્યું છે કે શું રાજ્ય સરકાર વિવાદિત મિલકતની માલિક છે કે હુકમનામા ધારકો તેના માલિકો છે, અમલની કાર્યવાહીમાં વિચારણા માટે બિલકુલ બોલાવવામાં આવ્યા ન હતા; પ્રશ્ન એ હતો કે શું હુકમનામા ધારકો જ.૧૨.૧૯૯૪ પર લીઝની મુદત પૂરી થયા પછી વિવાદિત મિલકતનો મકાનમાલિક બનવાનું બંધ કરી દીધું છે કે કેમ. વધુમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓએ પ્રથમ અપીલ અદાલત અથવા ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ બીજી અપીલમાં અથવા આ અદાલત સમક્ષ અપીલમાં અરજી કરી ન હતી કે અપીલકર્તાઓ વિવાદિત મિલકતના મકાનમાલિક બનવાનું બંધ કરી દીધું છે. અન્યથા પણ, વિવાદિત મિલકત પર અપીલકર્તાઓનું હિત અનધિકૃત બન્યું ન હતું; સ્વીકાર્યું છે કે દાવાની મિલકતમાં બાંધકામો હુકમનામા ધારકોના છે. આ દ્રષ્ટિકોણમાં, વિદ્વાન

એડિશનલ જિલ્લા ન્યાયાધીશે ચુકાદો આપ્યો હતો કે વિવાદિત મિલકતની માલિકી અંગેનો વાંધો કલમ ૪૭ સી. પી. સી. હેઠળ ઉઠાવી શકાતો નથી. જો કે, તેમણે અવલોકન કર્યું કે માલિકીનો પ્રશ્ન છે. તેમની સમક્ષ વિવાદમાં ન હતા અને તેથી, તેઓ એ પ્રશ્નમાં ગયા ન હતા કે કયો પક્ષ i છે:વિવાદિત મિલકતનો કબજો.આખરે અપીલકર્તાઓને મકાનમાલિક ગણાવીને, પ્રતિવાદીઓ સામે ખાલી કરાવવાનો હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ વિવાદિત ચુકાદામાં ઉચ્ચ અદાલતે આદેશના આ ભાગમાં ખામી દર્શાવી હતી જેમાં જણાવ્યું હતું કે જિલ્લા અદાલતની જેમ અમલ કરતી અદાલતે મિલકતની માલિકી અંગેના પ્રશ્નનો યોગ્ય નિર્ણય લીધો નથી અને આ કેસમાં અદાલતો દ્વારા તેનો નિર્ણય લઈ શકાય છે કે આ અદાલત દ્વારા સિવિલ અપીલ નંબર ૧૩૬૫/૮૦ માં પસાર કરાયેલા હુકમના આધારે નવી અમલ અરજી દાખલ કરવામાં આવે છે.આ સંબંધમાં હાઈકોર્ટના ચુકાદાને સ્વીકારવો અમને મુશ્કેલ લાગે છે.

તે દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે કે ઉચ્ચ અદાલત કાર્યકારી અદાલત તેમજ પુનરીક્ષણ અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા સહવર્તી તારણોને રદ કરતા પહેલા પ્રતિવાદીઓના વર્તન, હકીકતો અને કેસના સંજોગો અને યોગ્ય કાનૂની સ્થિતિને જોવામાં નિષ્ફળ રહી. ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી રિટ અરજીને મંજૂરી આપીને અપીલની અદાલત તરીકે કામ કર્યું છે, તે પણ તકનીકી દૃષ્ટિકોણ સાથે. હકીકત-પરિસ્થિતિમાં ન્યાયનું હિત રિટ પિટિશનને રદ કરવાની બાંહેધરી આપે છે.

આમ, ઉપર જે જણાવવામાં આવ્યું છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અમને એવું માનવા માટે કોઈ ખચકાટ નથી કે હાઈકોર્ટનો વિવાદિત આદેશ ભરપાઈ ન કરી શકાય તેવી નબળાઈથી પીડાય છે અને તે સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ છે. પરિણામે, અમે તે જ બાજુએ મૂકીએ છીએ. પ્રતિવાદીઓ દ્વારા અપીલકર્તાઓને ચૂકવવા માટે રૂપિયા ૧૦,૦૦૦/- ની કિંમત સાથે અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

વી. એસ.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.